

MA Program Sanskrit Language and Literature
General 2nd Semester
SA010202 –Vyakarnam II
Mahabhashyam, Vakyapadiyam and Nirukta

वाक्यपदीयम्

1. वाक्यपदीयस्य कर्ता कः? (a) पतञ्जलिः। (b) भर्तृहरिः। (c) वररुचिः।
2. वाक्यपदीये कति काण्डाः सन्ति ? (a) त्रयः। (b) चत्वारः। (c) पञ्च।
3. वाक्यपदीयस्य प्रथमकाण्डस्य नाम किम्? (a) ब्रह्मकाण्डम्। (b) पदकाण्डम्। (c) वाक्यकाण्डम्।
4. भर्तृहरिणा प्रणीतः व्याकरणग्रन्थः कः ? (a) पाणिनीयशिक्षा। (b) वाक्यपदीयम्। (c) परिभाषेन्दुशेखरः।
5. जन्माद्याः विकाराः कति? (a) पञ्च। (b) षट्। (c) सप्त।
6. तस्य शाखासु दृश्यते। कस्य? (a) शब्दस्य। (b) अर्थस्य। (c) वेदस्य।
7. प्रथमं छन्दसामङ्गं किम्? (a) ज्योतिषम्। (b) व्याकरणम्। (c) निरुक्तम्।
8. ब्रह्मकाण्डस्यापरं नाम किम्? (a) पदकाण्डम्। (b) आगमकाण्डम्। (c) वाक्यकाण्डम्।
9. अर्थभावेन विवर्तते। किम्? (a) ब्रह्म। (b) सत्यम्। (c) नित्यम्।
10. पृथक्त्वेन वर्तते। किम्? (a) अर्थशक्तिः। (b) शब्दशक्तिः। (c) शब्दब्रह्म।
11. सर्ववादविरोधिनी का? (a) अविद्या। (b) विद्या। (c) श्रद्धा।
12. अपवर्गस्य द्वारं भवति किम्? (a) व्याकरणम्। (b) आगमः। (c) ज्योतिषम्।
13. बुद्धिभेदात् भेदं प्रचक्षते। कस्य? (a) भिन्नस्य। (b) अभिन्नस्य। (c) छन्दसः।
14. न पूर्वं नापरश्च सः। कः? (a) शब्दः। (b) अर्थः। (c) शब्दार्थः।
15. वर्णान् अभिव्यज्य वर्णेष्वेव उपलीयते? (a) श्रुतिः। (b) प्राणः। (c) घटः।
16. क्रियते ध्वनिभिर्वादाः ----- अभिव्यक्तिवादिनाम्। (a) त्रयः। (b) चत्वारः। (c) पञ्च।
17. तपसामुत्तमं -----। (a) शब्दः। (b) ब्रह्म। (c) तपः।
18. आत्मछन्दोमयी -----। (a) तनुम्। (b) योनिम्। (c) द्वारम्।
19. ----- अनुतन्त्राणां च भाष्याणां प्रणेतृभिः। (a) सूत्राणाम्। (b) प्राणिनाम्। (c) भावानाम्।
20. प्रत्यक्षम् ----- च व्यतिक्रम्य व्यवस्थिता। (a) उपमानम्। (b) अनुमानम्। (c) उपमेयम्।
21. आचण्डालं ----- समं शास्त्रप्रयजनम्। (a) अनुतन्त्राणाम्। (b) भाष्याणाम्। (c) मनुष्याणाम्।
22. ----- तथाशब्दे स्वरूपं प्रकाशते। (a) आत्मरूपम्। (b) ज्ञेयरूपम्। (c) अर्थरूपम्।
23. दूरात् प्रभेव ----- ध्वनिमात्रं तु लक्ष्यते। (a) दीपस्य। (b) पदस्य। (c) प्रकाशस्य।
24. ----- परिणामोऽयम् इत्याम्नायविदो विदुः। (a) अर्थस्य। (b) शब्दस्य। (c) वाक्यस्य।
25. अनेकतीर्थभेदायाः त्रया ----- परं पदम्। (a) भावः। (b) वाचः। (c) नादः।

महाभाष्यम्

1. अथेत्ययं शब्दः कः प्रयुज्यते? (a) शब्दार्थः। (b) अधिकारार्थः। (c) सूत्रार्थः।
2. अथशब्दानुशासनम्। कस्य वचनमिदम् (a) सूत्रकारस्य। (b) वार्तिककारस्य। (c) भाष्यकारस्य।
3. भाष्यकारः कः? (a) पाणिनिः। (b) पतञ्जलिः। (c) वररुचिः।
4. महाभाष्यस्य कर्ता कः? (a) पतञ्जलिः। (b) पाणिनिः। (c) वररुचिः।
5. प्रतीतपदार्थको लोके कः शब्दः इत्युच्यते ? (a) अर्थः। (b) ध्वनिः। (c) वर्णः।

6. रक्षार्थं वेदानमध्येयं किम्? (a) व्याकरणम् । (b) साहित्यम् । (c) गणितम् ।
7. षट्स्वङ्गेषु प्रधानं किम्? (a) शिक्षा । (b) कल्पः । (c) व्याकरणम् ।
8. मुखं किमुच्यते? (a) नेत्रम् । (b) श्रोत्रम् । (c) व्याकरणम् ।
9. म्लेच्छः इत्यस्य अर्थः कः? (a) दुष्टः शब्दः । (b) अपशब्दः । (c) साधुशब्दः ।
10. अनन्तमाप्नोति जयं परत्र- कः? (a) वैयाकरणः । (b) अवैयाकरणः । (c) पण्डितः ।
11. यस्तु अप्रमत्तगीतः। तत् किम्? (a) अप्रमाणम् । (b) प्रमाणम् । (c) व्याकरणम् ।
12. पदजातानि कति ? (a) चत्वारि । (b) पञ्च । (c) षट् ।
13. शृङ्गाणि कति? (a) त्रीणि । (b) चत्वारि । (c) षट् ।
14. कालाः कति? (a) त्रयः । (b) चत्वारः । (c) पञ्च ।
15. प्रायश्चित्तीया मा भूमेत्यध्येयं किम्? (a) वेदान्तः । (b) ज्योतिषम् । (c) व्याकरणम् ।
16. नित्यपर्यायावाची ----- शब्दः। (a) सिद्धः । (b) असिद्धः । (c) अपभ्रंशः ।
17. ----- वाचो मनुष्याः वदन्ति। (a) तुरीयम् । (b) पञ्चमम् । (c) षष्ठम् ।
18. आकृतिर्हि -----। (a) अनित्या । (b) नित्या । (c) व्यक्तिः ।
19. ज्ञाने धर्म इति चेत् तथा -----। (a) सत्यः । (b) असत्यः। (c) अधर्मः ।
20. व्याक्रियन्ते शब्दाः अनेन इति -----। (a) व्याकरणम् । (b) निरुक्तम् । (c) ज्योतिषम् ।
21. पाणिनिना प्रोक्तं ----- । (a) वार्तिकम् । (b) सूत्रम् । (c) पाणिनीयम् ।
22. वृत्तिसमवायार्थं ----- । (a) सूत्रम् । (b) वार्तिकम् । (c) उपदेशः ।
23. ----- नाम शास्त्रमधिकृतं वेदितव्यम्। (a) धर्मानुशासनम् । (b) अर्थानुशासनम् । (c) शब्दानुशासनम् ।
24. ----- शब्दः स्वरतो वर्णतो वा । (a) साधु । (b) असाधु । (c) दुष्टः ।
25. ----- वाक्परिमिता पदानि। (a) चत्वारि । (b) पञ्च । (c) षट् ।

निरुक्तम्

1. वेदाङ्गानां सङ्ख्या का? (a) 4 (b) 6 (c) 8 ।
2. शब्दानां रूपज्ञानाय ----- प्रयोजनमस्ति। (a) शिक्षायाः । (b) व्याकरणस्य । (c) कल्पस्य ।
3. निघण्टौ कति अध्यायाः सन्ति? (a) अष्ट । (b) चत्वारः । (c) पञ्च ।
4. निरुक्तं ----- महत्त्वपूर्णा टीका अस्ति। (a) निघण्टोः । (b) अअटाध्याय्याः । (c) कौमुद्याः ।
5. निरुक्तस्य कर्ता भवति । (a) पाणिनिः । (b) यास्कः। (c) व्यासः।
6. निरुक्तदिशा पदानि ----- विभजते। (a) त्रेधा । (b) चतुर्धा । (c) पञ्चधा ।
7. तेषु भावप्रधानं ----- भवति। (a) आख्यातम् । (b) उपसर्गः । (c) निपाताः ।
8. सत्त्वप्रधानानि ----- भवन्ति? (a) आख्यातम् । (b) नामानि । (c) निपाताः ।
9. धातुयोगे ----- उपसर्गसंज्ञया ज्ञायन्ते। (a) नामपदानि । (b) अव्ययानि । (c) क्रियापदानि।
10. आस्ते, शेते, व्रजति, गच्छति इत्यादीनि -----। (a) नामपदानि । (b) अव्ययानि । (c) क्रियापदानि।
11. भावविकाराः ----- सन्ति। (a) पञ्च । (b) षट् । (c) सप्त ।
12. यास्कमते ----- भवति शब्दः। (a) व्याप्तिमान् । (b) गतिमान् । (c) ऊर्ध्वगमनवान् ।
13. प्र, परा वि, उप इत्यादयः -----। (a) नामपदानि । (b) अव्ययानि । (c) क्रियापदानि ।
14. शब्दनित्यत्वं केन उक्तम्? (a) उव्वटेन । (b) महीधरेण । (c) औदुम्बरेण ।

15. शब्दस्य अनित्यत्वं केन उक्तम् ? (a) उव्वटेन । (b) महीधरेण । (c) औदुम्बरेण ।
 16. यथा इव चि नु इत्यादय ----- सन्ति। (a) नामपदानि । (b) अव्ययानि । (c) क्रियापदानि ।
 17. निरुक्ते केषां विधयः प्रयुक्ताः? (a) वदिकशब्दानाम् । (b) अवैदिकशब्दानाम् । (c) प्राकृतशब्दानाम् ।
 18. निरुक्ते कस्य विदुषः उल्लेखः नास्ति? (a) व्याडेः । (b) पाणिनेः । (c) महीधरस्य ।
 19. यास्कमते आख्यातस्य लक्षणं किमस्ति? (a) सत्त्वप्रधानम् । (b) भावप्रधानम् । (c) उभयप्रधानम् ।
 20. निरुक्तं कस्य भाष्यं भवति? (a) व्याकरणस्य । (b) निघण्टु इत्यस्य । (c) अपभ्रंशस्य ।
 21. निरुक्तस्य अर्थं कः? (a) व्युत्पत्तिकारकः । (b) कोशकारकः । (c) वृत्तिकारकः ।
 22. सदसद्भ्यां निर्वनीयं किम्? (a) ज्ञानम् । (b) अज्ञानम् । (c) सुखम् ।
 23. यास्कमते अग्नेः निवासस्थानं कुत्र अस्ति? (a) वायुलोके । (b) पृथ्वीलोके । (c) विष्णुलोके ।
 24. निरुक्तस्य उपजीव्यग्रन्थः कः? (a) निघण्टुः । (b) अमरकोशः । (c) छन्दोवृत्तिः ।
 25. यास्कमते कति पदजातानि सन्ति? (a) चत्वारि । (b) पञ्च । (c) षट् ।

उत्तराणि - वाक्यपदीयम्

Question Number	Answer
1	B
2	A
3	A
4	B
5	B
6	C
7	B
8	B
9	A
10	C
11	B
12	A
13	B
14	A
15	B
16	A
17	C
18	A
19	A
20	B
21	C
22	C

23	A
24	B
25	B

उत्तराणि – महाभाष्यम्

Question Number	Answer
1	B
2	C
3	B
4	A
5	B
6	A
7	C
8	C
9	B
10	A
11	B
12	A
13	B
14	A
15	C
16	A
17	A
18	B
19	C
20	A
21	C
22	C
23	C
24	C
25	A

उत्तराणि - निरुक्तम्

Question Number	Answer
1	B
2	B
3	A
4	A
5	C
6	B
7	A
8	B
9	B
10	C
11	B
12	A
13	B
14	C
15	C
16	B
17	A
18	A
19	A
20	B
21	A
22	A
23	B
24	A
25	A